

[Kjær Rasmussen.]

langt, langt videre end til de værnepligtige. De arbejdsløse f. eks. føler jo i høj grad også en indtægtsnedgang; og skal man starte et sted med at gennemføre det udmærkede princip, så turde det være nærliggende at starte med de arbejdsløse.

På det foreliggende grundlag, der som før nævnt går ud på militærapparatets effektivisering ved hjælp af øgede militærudgifter, vil mit parti ikke være med.

**Hanne Reintoft:** Det princip, der ligger til grund for dette forslag til folketingsbeslutning, skulle vel helt enkelt have været en forbedring af den uretfærdige og dårlige stilling, man gennem aftjeningen af værnepligt giver den gruppe af samfundets unge, der bliver tvunget til det. Problemstillingen skulle være helt klar, selv om en tilfredsstillende løsning næppe lader sig bringe til veje.

Det er derfor med nogen undren, også jeg ser, at man som motivering først og fremmest anfører hensynet til forsvarets effektivitet, en motivering, jeg finder helt uacceptabel. Jeg kan ikke desto mindre godt forstå, at den har været nødvendig at bruge, da betænkningen fra forsvarets klimaudvalg ganske tydeligt viser, at det tænkte retfærdighedsprincip er gennemhullet på forhånd og ikke lader sig gennemføre. Man har hurtigt måttet forlade tanken om dækning af den tabte arbejdsfortjeneste, da de værnepligtige kommer med vidt forskellige økonomiske forudsætninger. Man har måttet operere med noget så utidssvarende som en forsørger- og en ikke-forsørger-skala, altså ikke noget lønprincip, men stadig et tilskudsprincip, og man har måttet regne med at opretholde ordningen med supplerende offentlig hjælp for forsørgere med børn.

Det har kort og godt ikke været muligt at finde en løsning, der kunne klare de åbenbare urimeligheder, som en vis gruppe unge udsættes for i retning af indtægtstab, anciennitetstab og de gentilpasningsbesværligheder, der kommer. Det må være rimeligt, at samfundet søger at finde en løsning på disse problemer. Det er også rimeligt at undersøge, om dette var en løsning. Men nedsættelsen af tjenestetiden vil langt mere effektivt kunne bidrage afgørende til en afhjælpning.

I betænkningen anføres i afsnit V, pkt. D.:

„Der kan næppe være tvivl om, at de hidtil eksisterende, traditionelt meget lave værnepligts-„lønninger“ har været direkte medvirkende til en u hensigtsmæssig anvendelse af en væsentlig del af de indkaldte. En tilsyneladende alt for stor mængde forefaldende arbejde har været udført af værnepligtige, hvor en civil lønnet arbejdskraft lige så godt havde kunnet anvendes. Arbejde uden direkte forbindelse med den militære tjeneste, såsom arbejde i depoter og kostforplejninger, udføres stadig i vist omfang af fuldt ud tjenstdygtige værnepligtige . . . . .“

Det er jo unægtelig en klar indrømmelse både af ineffektivitet og misbrug af unge, der burde være ude i et normalt samfundsliv. Det peger igen på, at hvis man ville, så kunne tjenestetiden udmærket nedsættes.

Med hensyn til klimaet vil jeg gerne benytte lejligheden til at påpege, at der kunne gøres betydelig meget mere for at ændre dette klima, også uden at gribe til denne løsning. Som tidligere lærer ved civilundervisningen på en større kaserne her i København har jeg fået et godt indblik i det autoritære og stive og meget menneskenedværdigende system, der stadig væk hersker i dansk militær. Det er muligt, det er uigennemførligt at rette i en hær som vor — militarisme er nu engang militarisme — men det ligger i hvert tilfælde helt klart, at man i denne civilundervisning atter og atter stilles over for 3 hovedproblemer. Det er: hvordan tilpasser jeg mig det normale arbejdsmarked igen efter at have gået her og følt mig stadig unyttigere og uueligere og ude af kontakt med mit fag? For de giftes vedkommende er det: hvordan gennemfører jeg rollen som mand og far med de vilkår, der bydes mig? Og endelig for alles vedkommende: hvordan bevarer jeg min selvrespekt og min selvtillid, når jeg behandles, som jeg bliver nu? At spørgsmålene opstod, kunne ikke undre den, der opholdt sig i kasernemiljøet. Grove morsomheder for at gøre de værnepligtige til grin i andres øjne og en indstilling til det menige mandskab blandt officererne, så man følte sig hensat til fjerne krigstider, boerkrigen og lignende. Det problem at skabe et bedre klima er ikke